

2. भूमिकामवदउम्' नाट्येष्व प्रभमाके ब्रह्मचारी उद्दिश्य उपचापनेर
नाटकीय तथा पर्मवाच्यां वर्णयोः।

प्राकशलिदासीय मूर्गारु नाट्यकलाद्य इष्टे भवावणि
ताम विविच्छि 'भूमिकामवदउम्' नाटकीय अनुष्ठान नाट्यमाहिते
स्वक अनुष्ठान समाप्त, वगलिदास, बानकटे, ब्राह्मणेभ्यु प्रहृष्टि
मानुष्ठान माहितेभ्यु निकपालगान पूर्वमूर्धी विमावेऽगेवनाम
प्राप्तम् भूमिकारु गंडो उल्लेख वर्णयेत्तेज, आलोच्य नाटक प्रसार्जा
वाविओ आलक्षण्यिक ब्राह्मणेभ्यु उक्तिः भविमेष प्रतिविन
मोग्य-

"अमनाटकात्क्रेष्टि त्तेकैः क्षित्प्रेणारिष्टिपुम्,

भूमिकामवदउम्य नाहवेष्टुज्ज्ञन् पावकः॥"

प्राप्ति, डामेरु नाटकममूर्ध आलोचनारु अग्नितेष्वकृ एवं
'भूमिकामवदउम्' नाटकीय अनुष्ठान अनुष्ठान-ठिल, विमेष डामेरु
नाटक शुद्धेभ्य इष्टे भूमिकामवदउम्' नाटकीय अनुष्ठान-

'सुशक्तायामा'प्रव, 'विमाक्षिप्तिमागवे' विनित उद्दमुन
उम्य ग्नेष्ट नाट्येष्व उद्दम, उक्तु आवश्य ग्नु एवके वलिनीके
माहवन वर्णे नाट्यकलारु प्रभाल्लन मातो एवेष्ट वलिनीके
पविमार्थन, पविवर्तन ओ पविवर्षन वर्णयेत्तेज, 'अविवण' मानुष्म
नाटकीय प्रभाल्लन मिक्तिव उद्दम्य नाटकेष्व वलिनीके स्वकलितात
सुआन्तुरु ज्ञाप्तिम् नाट्यकलारु डाम निष्टेव अग्नाशान्तु
नाट्यप्रतिभाव भूमिकारु ब्राह्मण, आलोच्य नाटके वलिकलितात
ममनेष्ट ग्नकौ वलिनी एव नाटकेव प्रभमाके ब्रह्मचारीव प्रवेष
सुआन्तु, त्वे भूमिकारीव आगमन ओ ताव 'मिदेन्ति सुआन्तु विमेष
नाटकीय तथा पर्मवाच्यी,

नाटकेष्व प्रभमाके पविमार्थकवेष्टि योगानुकूल्यन.
अविनित वेष्टिविनी वामवदउम्यके डिनी पवित्रिष्ठु मग्निवात्वकला
प्रभावतीव कात्ते गच्छित ब्राह्मण अव्यवहित एवेष्ट नाट्यकलारु
ब्राह्मणेव उपायम् ब्रह्मचारीके उपभूमिपन वर्णयेत्तेज, त्वे भूमिकारी
लावानक ग्नाम एवके आगमत, तिनि आगमने वेष्टपात्र वर्णयेत्ते
मित्युठिलेन, किन्तु एवाने ग्नक निदानुन विमेष अग्नितिसुआन्तु
पाठ रूप्त्वा ना एवेष्ट एवान एवके चले ग्नेष्टेन, ब्रह्मचारीव माय
ज्ञानाग्नेल ग्नुरात् आरुनि वेष्टम्यरात् उद्दम्यनेव ब्रह्म अविवणव
वर्णे निल ब्रानी वामवदउम्यम् ब्रह्मा उद्दम्यन, ग्नु, अग्नान्तु,
ओ अनापतिदेष्व नियम् लावानक ग्नाम आग्निक डावे वाम
वर्णुठिलेन, ग्नेष्टिन ब्रह्मा उद्दम्यन ग्नुराम्यु वरिगत एव
लावानक ग्नाम ग्नक विद्वान्तु अग्निकान्ते ब्रानी वामवदउम्य
उक्तीष्ठु उल्लेख ग्नवः आके उक्तावु वर्णयेत्ते-मित्यु-ग्नु अग्नि-
कलाप्त्वा ओ प्रान प्राप्त वर्णयेत्तेज, उद्दम्यन ग्नुराम्यु एवके ग्निवे

ମୁହଁ ଶହୁରିଦାରକ ରୂତାନ୍ତ ଛୁନେ ପୁଣ୍ଡିତ ଇଲେନ, ପ୍ରିୟତଙ୍ଗା
ମହିମୀରୁ ବ୍ୟବହାର ଦଶକାଵଚୁପ୍ରି ପ୍ରିୟବାଦିଲି ଆଲିଙ୍ଗାଳ ବରେ
ମୁହଁରିତ ଇଲେନ, ସମ୍ମନ ବାମବଦତ୍ତାର ଅନ୍ୟ ବିଳାପ ବଣରେଇ ତାର
ଦିନ ବଣରେଇ, ବୁଦ୍ଧମୁଖାନ ନାମେ ଏକ ଘନ୍ତୀ ପ୍ରାନପାତା ବଣରେ
ରାତ୍ରେର ଦେଖାଯି ନିମ୍ନକୁ ଆଢ଼େନ, ଘନ୍ତୀର ଦେଖାଯି କୋଷମ୍-
ତପ୍ତ ଉଦୟନକେ ଲାବାନବଂ ମେକେ ଭୁନାନ୍ତୁରିତ ବଞ୍ଚିଥିଲାବାନକ
ପ୍ରାମ ନମନ ନଳିନ୍ଦ-ଚନ୍ଦ୍ରବିଶୀଳ ଆଶଙ୍କାରୁ ଘନ୍ତୀ ଶ୍ରୀଶ୍ରୀନ ହତ୍ତ
ଦାଢ଼େଇ, ତାରୁ ତିନି ଓ ମାତ୍ର ମେକେ ଚଲେ ପରେଇନ,

ବୁଦ୍ଧଚାରୀର ଦ୍ୱାରା ନିବେଦିତ ମୁହଁ ରୂତାନ୍ତ ନାଟକେ
ଗାତ୍ର ବିଭ୍ରାତ୍ରେ ମ୍ରୟା ବଣହିନୀ ବିନ୍ୟାମେ ବିଜେଷ ମହାମୁକ
ହୁଏଇ, 'ଉତ୍ତରକାମାଚରିତମ', ନାଟକେ ଦ୍ୱାରାମୀତା ବଳଚନାର
ଦ୍ୱାରା ନାଟକଣର ଡରୁତି ଯେ ନାଟ୍ରୋଦେଶ୍ୟ ମିକ୍କ ବଣ୍ଯେଟେନ,
ନାଟ୍ରୋବଣ୍ୟ / ଜୀବ ଓ ଅନୁରୂପ ନାଟକିମ୍ବୁ ବଣହିନୀର ଉଦୟକ୍ଷେ
ମିକ୍କିରୁ ଅନ୍ୟ ମୁହଁ ନାଟକେଷ୍ୟ ପ୍ରମାଣକୁ ବୁଦ୍ଧଚାରୀରେ ଉଦୟକ୍ଷେ
ପନା ବଣ୍ଯେଟେନ, ନାଟକିମ୍ବୁ ବଣହିନୀର ଉଦୟକ୍ଷେତ୍ର ନାଟକର
ଯେ ସକ୍ରମ୍ୟ ଦର୍ଶକଙ୍କେ ଆନାତେ ଦେଖେଇନ ତା ବୁଦ୍ଧଚାରୀର
ଉଦ୍ଧିତେ ପରିବେଳିତ ହୁଏଇ, ଅଭିତ ରୂତାନ୍ତ ବିଷଟେ
ଦର୍ଶକ ଓ ପାଠକବୁଦ୍ଧକେ ଅବହିତ ବରେ ପରିବତୀ ନାଟକ-
ହିନୀର ବୋଧିମୌକର୍ମ ମାଧ୍ୟନେର ଅନ୍ୟ ନାଟକର ବୁଦ୍ଧଚାରୀର
ଉଦୟକ୍ଷେତ୍ରକେ ଅମୋଗାନ୍ତ ଐନ୍ଦ୍ରଜିତର ମଙ୍ଗେ ବ୍ୟବହାର
ବଣ୍ଯେଟେନ,

ନାଟକର ଫାନ୍ଦ ବୁଦ୍ଧଚାରୀ ରୂତାନ୍ତି ଅବତାରନାଥ
ମାଧ୍ୟରେ ଆବୋ ବଣ୍ଯେଷ୍ଟ ନାଟକିମ୍ବୁ ଉଦୟକ୍ଷେତ୍ରମାଧ୍ୟନ
ବଣ୍ଯେଟେନ,

ଲାବାନବେଷ୍ୟ ଅପିଦାହେ ବାମବଦତ୍ତା ଓ ଯୌଗନ୍ଧରା-
ମୁନେର ମିମ୍ଯା ମୁହୂ ମୂରବାଦ ପାତାର ବୁଦ୍ଧତ ଘନ୍ତୀ ଯୌଗନ୍ଧରା-
ମୁନେରୁଇ, ବୃତ୍ତନୈତିକ ଚାଲ; ବୁଦ୍ଧଚାରୀର ଛୁଟ୍ ମେକେ
ଲାବାନବ ପ୍ରାମ୍ୟେ ଇତିବୁତ୍ ତଥୋବନେ ଉଦୟକ୍ଷେତ୍ର ଉଦୟକ୍ଷେତ୍ର
ଶୁନଲେନ, ମ୍ରୟା ବାମବଦତ୍ତାର ବିମୋହ ବଣତର ଉଦୟକ୍ଷେତ୍ର
ମୋକରମ୍ଭା ଛୁନେ ନାଟକେଷ୍ୟ ଯେ ତିନହିନ ପ୍ରଧାନ ଚାହିଁ
(ଯୌଗନ୍ଧରାମୁନ, ବାମବଦତ୍ତା ଓ ପାତାରତୀ) ତାଦୟ ଯେ ତିନି ତିନୁ
ପ୍ରତିବିମ୍ବ୍ୟ ହୁଏ ତା ବିମୋହରେ ଲଙ୍ଘନିମ୍ବୁ,

ଯୌଗନ୍ଧରାମୁନ ବାମବଦତ୍ତାର ଛୁଟ୍ ମୂରବାଦ ବୁଦ୍ଧିମୁହଁ,
ଦିନ୍ଦୁ ବାମବଦତ୍ତାକେ ନିର୍ମୁ ନିତ୍ରେ ଅଭାତବାରେ ଚଲେଗିଲେ,
ମୁହଁ ବୁଦ୍ଧଚାରୀର ଛୁଟ୍ ମେ ମଧ୍ୟ ଛୁନେ ତିନି ବୁଦ୍ଧଲେନ ଯେ,
ତାର ପରିକଳପନାର ପ୍ରମାଣାଗ ମଧ୍ୟନ ହୁଏଇ,

ଲାବାନକେ ଅଗ୍ରିଦାରେ ମୋଗନ୍ଧକୁମୁନ ଓ ବାମବଦ୍ଧତା ଦୟନ୍ତି
ହେଠିଛନ୍ତି - ମୈଟୀମାନ ମର୍ଯ୍ୟାଦା ପ୍ରଚାରିତ ହୃଦୟମୁଖ ରାତ୍ରା ଓ ବାମବଦ୍ଧତା
ର ମୁଖ୍ୟ ମୂଳବାଦ ବିଶ୍ୱାସ ବଣିଷ୍ଟିତନ,

ରାତ୍ରା ପଞ୍ଚାମୀକେ ବଣତରେ ହଲେ ତାକେ ଦେଖାଇନାରୁ
ତାର ସୁମନ୍ଦାନେର ଉପର ଦେଓମ୍ବା ହୃଦୟ ପ୍ରସାଦ ତିନି ତାର ସର୍ବ
ଶୁଭାତ୍ୟରେ ଅକ୍ଷଳାନ ବଣିଷ୍ଟିତନ, ମର୍ଯ୍ୟାଦା ତଜନେ ମୋଗନ୍ଧକୁମୁନ ଓ
ବାମବଦ୍ଧତା ଉତ୍ତମ୍ଭୀ ଆଶ୍ୱଦ୍ଧ ହଲେନ, ବାମବଦ୍ଧତା ଘୁମ୍ଭିରୁ ନିଷ୍ଠା
ଥିଲେ ବଣିଷ୍ଟିତନ -

“ହସ୍ତା ମୁନିକିଷ୍ଟ ଇନ୍ଦ୍ରାନୀମାର୍ପୁନ୍ମଃ,”

ବାମବଦ୍ଧତାର ବଣିଷ୍ଟ ଲାବାନକ ବୃତ୍ତାନ୍ତେ ବଞ୍ଚି ପୁରୁଷ ପର୍ମ
ନମ୍ବ, ରାତ୍ରା ଉଦୟନେର ଡେବିଶ୍ୱର ମଙ୍ଗଳେର ଅନ୍ୟ ତିନି ମୋଗନ୍ଧକୁମୁନ
ନମ୍ବର ପରିବଳତାନା ମାତ୍ରା ଧ୍ୱାନିକେ ଉପର ଆଦିବାନ ସୁମନ୍ଦାନ
ଦୟବେଳେ ଧ୍ୱାନିରୁ ମଙ୍ଗଳେର ଅନ୍ୟ ଅନ୍ୟନାଟଳେ ବିମେଛିନ, ମର୍ଯ୍ୟାଦା
ତାର ବିରହେ ଧ୍ୱାନିରୁ ଆନମିକ ଅସିଧ୍ଵା ବଣିଷ୍ଟିତନ - ମର୍ଯ୍ୟାଦା ବାମବଦ୍ଧତା
କେ ଜୀବାନମୋ ଅଦ୍ଵିତୀୟ ତ୍ରିଲ, ଅନ୍ୟମାନ ଧ୍ୱାନିରୁ ଦ୍ରୋଘେତ୍ରପର
ଆଶ୍ଚା ହାରିଯେ ବାମବଦ୍ଧତାର ପ୍ରାନ ତ୍ୟଗ ଓ ଅନ୍ତର୍ବ୍ୟ ନ୍ତର୍ତ୍ତିଲ ଏ,
କିନ୍ତୁ ତାର ପ୍ରତି ରାତ୍ରାର ପ୍ରମାଣ ପ୍ରତିକିର୍ଣ୍ଣ ପରେ ତ୍ରୈ ତ୍ରୈ ତ୍ରୈ ତ୍ରୈ
ତ୍ରୈ ତ୍ରୈ ତ୍ରୈ ତ୍ରୈ ତ୍ରୈ ତ୍ରୈ ତ୍ରୈ ତ୍ରୈ ତ୍ରୈ ତ୍ରୈ ତ୍ରୈ ତ୍ରୈ ତ୍ରୈ ତ୍ରୈ ତ୍ରୈ ତ୍ରୈ

“ଜୀବାନମୀ ଅନ୍ୟମାର୍ପୁନ୍ମଃ ମୟୀମାନୁବେଶାତ୍ମକ,”
ଅଜ୍ଞାତ ବାମବଦ୍ଧତାର ମରଳ ଚଂଚି ଓ ଅବମାନନାକେ ମର୍ଯ୍ୟ ବଞ୍ଚା
ମୈତୀ ତ୍ରୈ ତ୍ରୈ ତ୍ରୈ ତ୍ରୈ

ମର୍ଯ୍ୟାଦାରୁ ବନ୍ଦ୍ୟା ପଞ୍ଚାବତୀରୁ ମର୍ଜେ ଉଦୟନେର ପାଧିନମ୍ବ
ମୈତୀ ନାଟକେଟ୍ ଚୁଲ ବିଶ୍ୱମ୍ବ, ତାଟୀ ପଞ୍ଚାବତୀରୁ ଉପରୁ ବ୍ରହ୍ମଚାରୀ
ବର୍ଣ୍ଣିତ ଲାବାନକ ବୃତ୍ତାନ୍ତେ ପ୍ରତିକିର୍ଣ୍ଣା କିନ୍ତୁ ବଞ୍ଚି ନମ୍ବ, ପଞ୍ଚାବତୀ
କୁଞ୍ଚିତଜ୍ଞାଲୀ ମର୍ଯ୍ୟାଦାରେବୁ ତେଣିନି, ଉଦୟନେର ଅପ୍ରେନାନ୍ତିରୁ ଅନ୍ୟ
ତାର ମର୍ଜେ ଉଦୟନେର ବିବାହ ମୋଗନ୍ଧକୁମୁନେର ଅଭିପ୍ରେତ,
ଦୈବ୍ୟ ପ୍ରଜାନ ଓ ଡେବିଶ୍ୱରବାନି ବଣିଷ୍ଟିତନ - ପଞ୍ଚାବତୀ ଉଦୟନେର ଅଭିମି
ହେଲେ, କିନ୍ତୁ ବାମବଦ୍ଧତା ହୀବିତ ଆବଶ୍ୟକ ରାତ୍ରା ଅନ୍ୟବେଳନୋ
ବୁଦ୍ଧକନ୍ୟାକେ ବିବାହ ବଣିଷ୍ଟିତନ ନା, ମର୍ଯ୍ୟାଦା ପଞ୍ଚାବତୀ ବୁଦ୍ଧରେ
ପେରେ ତ୍ରିଲେନ, କିନ୍ତୁ ଅପ୍ରତି ଅଗ୍ନିଦାରେ ବାମବଦ୍ଧତା ମୁଖ୍ୟବୟନ
ବଣିଷ୍ଟିତନ, ମର୍ଯ୍ୟାଦା ଉଦୟନେର ବିବାହେବୁ ପରି ପରମ୍ପରା ହଲ, ମର୍ଯ୍ୟ
ପଞ୍ଚାବତୀ ଓ ରାତ୍ରା ଉଦୟନେର ପ୍ରତି ଆକର୍ଷନ ଅନ୍ତର୍ବ୍ୟ ବନ୍ଧୁତାରେ ଲାଗ
ଲେନ, ମର୍ଯ୍ୟାଦା ବଳେ ପୂର୍ବବାଗ, ପଞ୍ଚାବତୀରୁ ଅନ୍ତରେ ମେଟୀ ପୂର୍ବବାଗେର
ଉତ୍ୟେ ତ୍ରିଲେନାର ଅନ୍ୟରୁ ନାଟୀବଶରୁ ଡାମ ବ୍ରହ୍ମଚାରୀରୁ ଉତ୍ୟିତ
ରାତ୍ରା ଉଦୟନେର ଗୁମାବଲିରୁ ବଞ୍ଚି ପିବଶଙ୍କ ବଣିଷ୍ଟିତନ, ମୈତୀ ବଞ୍ଚି ମର୍ଯ୍ୟାଦା
ପଞ୍ଚାବତୀ ଉଦୟନକେ ପତିକୁ ପେଲାନ୍ତ ବଞ୍ଚାରୁ ଅନ୍ୟ ବ୍ୟକୁଳ ହେଲେନ,

